

Θεματικός Οδηγός για την ένταξη της δεύτερης γενιάς μεταναστών, ο ρόλος των Συμβουλίων Ένταξης Μεταναστών.

Συμπεράσματα θεματικού εργαστηρίου Αθηνών

Μεθοδολογική προσέγγιση ανάπτυξης των Θεματικών Οδηγών

Οι θεματικοί οδηγοί στόχο έχουν να καταγράψουν την προβληματική που αναπτύσσεται αναφορικά με τις καλές πρακτικές και που παρουσιάστηκαν στα εργαστήρια τα οποία υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του έργου. Το περιεχόμενό τους προκύπτει από την κωδικοποίηση των κεντρικών εισηγήσεων και των παρατηρήσεων των μελών του δικτύου που συμμετέχουν στις εργασίες των εργαστηρίων.

Το περιεχόμενο των θεματικών οδηγών προκύπτει από τη λειτουργία των αντίστοιχων θεματικών εργαστηρίων που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του έργου. Τα θεματικά εργαστήρια σχεδιάστηκαν προκειμένου να καλύψουν το μεγαλύτερο φάσμα των ενταξιακών πολιτικών και να συνθέσουν τελικώς μια ενιαία και αποτελεσματική ενταξιακή στρατηγική στο τοπικό επίπεδο.

Κάθε οδηγός εντοπίζει την ύλη του στο θεωρητικό πλαίσιο κάθε θεματικού πεδίου το σύνολο των οποίων συνθέτει τις πολιτικές της ένταξης. Επιπλέον, αναφορές γίνονται σε καλές πρακτικές όπως αυτές αντικρίζουν στα βασικά συμπεράσματα των κεντρικών εισηγήσεων. Ακόμη σημειώνονται στοιχεία της πρακτικής εφαρμογής των παρεμβάσεων και δεδομένα αλλά και προβληματισμοί που συνδέονται με τις κατά τόπους ιδιαιτερότητες της λειτουργίας των φορέων της αυτοδιοίκησης και ειδικά του θεσμού των ΣΕΜ.

Κάθε οδηγός έχει την ακόλουθη διάταξη

1. Εισαγωγή

Το τμήμα αυτό εισάγει τον αναγνώστη στην προβληματική της κάθε θεματικής ενότητας ενώ ταυτόχρονα καταγράφει την ανάλογη θέση της χώρας συγκριτικά με τον δείκτη MIPEX. Ο δείκτης αποτυπώνει τις δημόσιες πολιτικές και στην περίπτωση του κάθε οδηγού υποστηρίζει την κατανόηση της προβληματικής από την πλευρά του αναγνώστη.

2. Το θεωρητικό πλαίσιο

Οι θεωρητικές αναφορές ορίζουν το πλαίσιο της συζήτησης και θέτουν τους άξονες επί των οποίων αναπτύσσονται οι προβληματισμοί και οι προτάσεις των μελών του δικτύου.

3. Προτάσεις πολιτικής όπως προκύπτουν από το θεωρητικό πλαίσιο

Τα σημεία που συγκεντρώνουν τον έντονο και κοινό προβληματισμό του συνόλου των συμμετεχόντων στο δίκτυο κωδικοποιείται και καταγράφεται στο συγκεκριμένο τμήμα του οδηγού.

4. Αναφορά σε καλές πρακτικές

Χωρίς να αποτελεί κεντρικό σημείο οι αναφορές στις καλές πρακτικές λειτουργούν ως αφορμές για την ανάπτυξη των σχετικών ερωτημάτων του σχεδιασμού και της υλοποίησης παρεμβάσεων που εξυπηρετούν παρόμοιους ή κοινούς στόχους.

5. Σημεία θεματικού διαλόγου για τη μεταφορά των καλών πρακτικών – η ανάδειξη του ρόλου των ΣΕΜ

Ως συνέχεια της προηγούμενης ενότητας στο σημείο αυτό καταγράφονται κωδικοποιημένα τα σημεία του προβληματισμού αναφορικά με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση παρεμβάσεων σε συγκεκριμένους στόχους και δεδομένες συνθήκες (διοικητικές και διαχειριστικές δυνατότητες, κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον κλπ).

6. Σχολιασμένη βασική βιβλιογραφία

Ενδεικτική αναφορά και σύντομη εισαγωγή σε κείμενα βάσης ή κείμενα αξιολογικής μεθοδολογικής σημασίας.

7. Άλλες καλές πρακτικές

Επιγραμματική αναφορά σε σχετικές με τη θεματική πρακτικές που έχουν αναγνωρισθεί ως επιτυχείς στο σύγχρονο ευρωπαϊκό περιβάλλον.

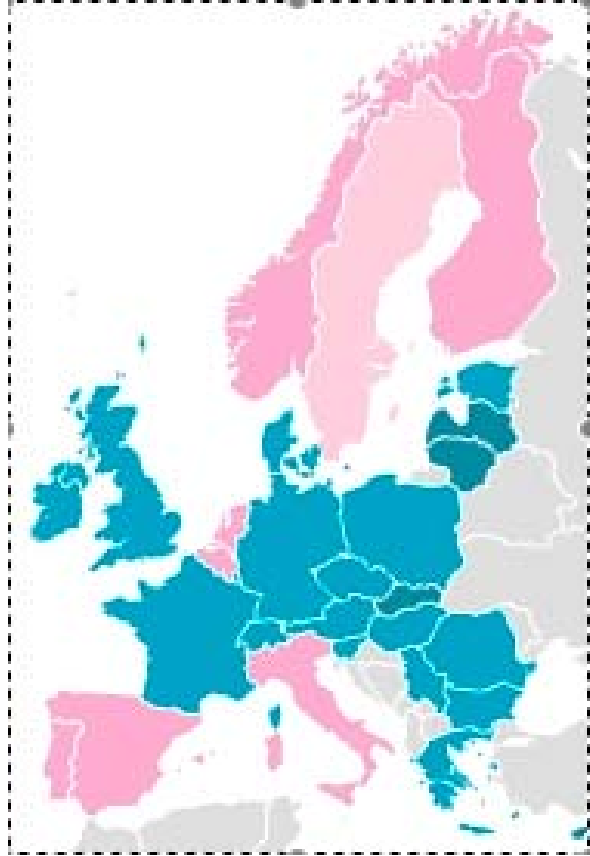
1. Εισαγωγή – Τα ζητήματα της ένταξης της δεύτερης γενιάς

Ο στόχος της ένταξης των μελών των μεταναστευτικών ομάδων είναι προφανώς διαδικασία πολυδιάστατη η οποία δεν κρίνεται τοπικά και στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων των ΟΤΑ. Ζητήματα όπως το καθεστώς ιθαγένειας δεν ρυθμίζονται αντίστοιχα στο επίπεδο του Δήμου. Ακόμη η προστασία της ίδιας της δεύτερης γενιάς των μεταναστών κρίνεται από το ευρύτερο ευρωπαϊκό και εθνικό θεσμικό αλλά και πολιτικό περιβάλλον. Ζητήματα διαμονής και μόνιμης εγκατάστασης ρυθμίζονται κεντρικά στο πλαίσιο της εθνικής πολιτικής για τη μετανάστευση. Εντούτοις, μια σειρά από εξίσου σημαντικά θέματα φαίνεται να εντάσσονται στο φάσμα των αρμοδιοτήτων της τοπικής αυτοδιοίκησης, είτε μερικώς, είτε εξ ολοκλήρου και βεβαίως εντός του πλαισίου των εθνικών στρατηγικών επιλογών και κατευθύνσεων. Ζητήματα όπως η στέγαση, η πρόσβαση σε υπηρεσίες ειδικά για τους ανήλικους και τη δεύτερη γενιά, οι πρωτοβουλίες για την αποδοχή της διαφορετικότητας, η πολιτισμική έκφραση κλπ. είναι πεδία όπου μπορούν να υλοποιηθούν παρεμβάσεις από την πλευρά της αυτοδιοίκησης.

Οι στόχοι των ΣΕΜ είναι δυνατό να διαφέρουν εκφράζοντας τις ιδιαίτερες συνθήκες και ανάγκες όπως αυτές διαμορφώνονται τοπικά και κάτω από τις αντίστοιχες ιδιαιτερότητες της σύνθεσης των μεταναστευτικών ομάδων, των επιλογών τους και των επιδιώξεών τους. Η δράση των ΟΤΑ και των ΣΕΜ στην ένταξη της δεύτερης γενιάς είναι προφανώς περιορισμένη αλλά παράλληλα και καθοριστική τόσο για τις στοχεύσεις όσο και για την ποιότητα και την επιτυχία των ενταξιακών πολιτικών στο τοπικό επίπεδο.

Στην Ελλάδα οι πολιτικές ένταξης βρίσκεται κοντά στον μέσο όρο των χωρών της Ευρώπης σύμφωνα με τον δείκτη **Πολιτικών Ένταξης των Μεταναστών / «MigrantIntegrationPolicyIndex» (MIPEX)** όπως αυτός εξειδικεύεται στα ζητήματα των διακρίσεων. Ο χάρτης παρακάτω αναφέρεται στην κατάσταση στον ευρωπαϊκό χώρο στα τέλη του 2010.

Ο χάρτης των κρατικών πολιτικών ένταξης

Ωστόσο η θέση της χώρας στις πολιτικές ένταξης έχει υποστεί μια σημαντική υποχώρηση με την κρίση ως αντισυνταγματικών κεντρικών άρθρων του ν.3838/10. Η απόφαση αυτή τροφοδοτεί και μια σειρά απόψεων που αντιμετωπίζουν με μεγάλες επιφυλάξεις την απόδοση της ιθαγένειας στα παιδιά των μεταναστών. Ωστόσο η απόκτηση της ιθαγένειας δεν αποτελεί στόχο της ένταξης αλλά μέσο. Συνεπώς η υπαναχώρηση αυτή από τους επίσημους φορείς και την οργανωμένη πολιτεία συνεπάγεται αντίστοιχη υποχώρηση των ενταξιακών πολιτικών. Ο δε ευρωπαϊκός νότος διαθέτει συνολικά καλύτερες επιδόσεις στο σύνολο των ενταξιακών διαδικασιών.

Οι τοπικές αρχές δεσμεύονται για την πολιτική τους από το ευρύτερο εθνικό πλαίσιο, ωστόσο παρότι θεσμικά δεν μπορούν να υπερβούν τα όρια των εθνικών επιλογών, διαθέτουν δυνάμεις και εργαλεία για να προωθήσουν ουσιαστικά το στόχο της κοινωνική

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

ένταξης στο τοπικό επίπεδο και να βελτιώσουν την κοινωνική συνοχή ειδικά των νεαρών ηλικιακών ομάδων διασφαλίζοντας τις κοινωνικές συνθήκες του μέλλοντος.

2. Το θεωρητικό πλαίσιο

Αφετηρία του προβληματισμού για την οργάνωση κάθε θεματικού οδηγού αναφορικά με την ανταλλαγή θέσεων και απόψεων επί συγκεκριμένων πτυχών της στρατηγικής ένταξης των μεταναστών στις τοπικές κοινότητες και ευρύτερα στον κοινωνικό ιστό, συνιστά η θεωρητική ανάλυση των επιμέρους στοιχείων που μπορούν να συνθέσουν ενιαίο πλέγμα παρεμβάσεων, ιδιαίτερα με την ευθύνη της αυτοδιοίκησης και της συμμετοχής των Συμβουλίων Ένταξης Μεταναστών.

Εισηγητής : *Άγγελος Στεργίου*
Καθηγητής
Νομική Σχολή
ΑΠΘ

Θέμα: *Ένταξη και συμμετοχή στα κοινά των μεταναστών δεύτερης γενιάς*

1. Η ένταξη των μεταναστών : μια κραυγαλέα απουσία

Στην Ελλάδα, η συζήτηση για τους ξένους εγκλωβίστηκε στο οξύ ζήτημα της παράνομης μετανάστευσης και αγνοήθηκε η ένταξη των νόμιμων μεταναστών. Έτσι, η παράνομη μετανάστευση έχει επισκιάσει τη νόμιμη. Η συζήτηση που άνοιξε στη Δυτική Ευρώπη τη δεκαετία του 50 για την ένταξη των μεταναστών, ουσιαστικά δεν έφθασε ποτέ στη χώρα μας. Η όποια ένταξη προέκυψε εκ των πραγμάτων κι όχι κατόπιν μιας σχεδιασμένης πολιτικής. Γι' αυτό και η όλη κατάσταση των μεταναστών είναι εύθραυστη, αποπνέει μια προσωρινότητα, ακόμη και για ανθρώπους που επέλεξαν την Ελλάδα για το βιοτικό τους χώρο.

Αντί για το ζήτημα των συλλογικών ταυτοτήτων εντός και εκτός της δημόσιας σφαίρας, το μεταναστευτικό εξαντλήθηκε σε διαδικασίες νομιμοποίησης. Το αυστηρό και άκαμπτο θεσμικό πλαίσιο επέτεινε το πρόβλημα. Και ενώ η πρώτη γενεά μεταναστών διεκδίκησε τη νομιμοποίησή της, ελπίζοντας η ίδια να πετύχει την ενσωμάτωσή της στην ελληνική κοινωνία, η δεύτερη βρίσκεται στο απόλυτο σκοτάδι.

Το δικαίωμα στην κοινωνική ένταξη είναι ένα δικαίωμα οριζοντίου θετικής δράσης υπέρ των μεταναστών που θα τους απονείμει ένα ειδικό προστατευτικό καθεστώς με απώτερο στόχο την κοινωνική τους ένταξη. Η ένταξη είναι μια μακρά κι όχι αυθόρμητη διαδικασία που επιτυγχάνεται κατά τρόπο αποτελεσματικό σε τοπικό επίπεδο (βλ. ΣΕΜ).

2. Η ένταξη των μεταναστών της 2^{ης} γενιάς : το πρόβλημα είναι ακόμη εδώ

Η ένταξη των μεταναστών της 2^{ης} γενιάς αποτελεί σημαντικό διακόβευμα, γιατί οι μετανάστες αυτοί νοιώθουν ως απόβλητοι μιας κοινωνίας που την θεωρούν δική τους. Αντί το ζήτημα της ένταξής τους να

θεωρείται ήδη λυμένο, τίθεται εξ αρχής. Για τους μετανάστες της 2^{ης} γενεάς η ένταξη είναι μονόδρομος. Είναι άνθρωποι χωρίς δυνατότητα επιστροφής. Διαφορετικά θα καταλήξουν απάτριδες και ανέστιοι. Για αυτούς θα έπρεπε να είχαμε περάσει ήδη σε ένα στάδιο εμβάθυνσης της διαδικασίας της ενσωμάτωσης.

Γενικά, η ένταξη σε συνθήκες οικονομικής κρίσης είναι ένα εκρηκτικό πρόβλημα. Το απέδειξε η Στοκχόλμη, μετά το Παρίσι (2005) και το Λονδίνο. Βίαιες συγκρούσεις στα προάστια των πόλεων από μετανάστες δεύτερης γενεάς φανέρωσαν μια διαδικασία αποξένωσης, στον αντίποδα της ένταξης. Η οικονομική κρίση έχει επιπτώσεις στην απασχόληση των μεταναστών. Τα πρώτα θύματά της είναι οι μετανάστες. Η κρίση του κοινωνικού κράτους με την αύξηση των ανισοτήτων (από 1^η χώρα στην ισότητα, η Σουηδία έπεσε στην 14^η θέση, σύμφωνα με κατάταξη του ΟΟΣΑ) οδηγεί σε μια εντεινόμενη περιθωριοποίηση των μεταναστών που προκαλεί με τη σειρά της ξеноφοβία. Τα προβλήματα είναι αλυσιδωτά και προδιαγεγραμμένα. Ένταξη δεν μπορεί να υπάρξει υπό καθεστώς λιτότητας. Το κοινωνικό κράτος μετατρέπεται σε κράτος-οχυρό¹, όπου δεν έχουν θέση οι παρείσακτοι-μετανάστες.

Η ένταξη είναι μια δυναμική διαδικασία (two-way process), μια αμφίπλευρη σχέση γηγενών και μεταναστών². Διαπερνά πολλούς τομείς : την οικονομία, το εκπαιδευτικό σύστημα, την πολιτική ζωή. Η ένταξη ξεκινά με την αποδοχή ότι οι μετανάστες αποτελούν μέρος της τοπικής κοινωνίας. Η ένταξη που δεν είναι αφομοίωση, βασίζεται στον αμοιβαίο σεβασμό. Κι ενώ αυτή είναι πραγματική συζήτηση, στην Ελλάδα βρισκόμαστε ακόμη σ' ένα πρώιμο στάδιο. Η ένταξη των μεταναστών 2^{ης} γενεάς συνοψίζεται σε δύο πρωταρχικά ζητήματα, την ιθαγένεια και το αντιρατσιστικό.

3. Δεν γίνεται ένταξη χωρίς ιθαγένεια

Πριν φθάσουμε στα δικαιώματα που συνοδεύουν την ένταξη, υπάρχει ένα προστάδιο, εκείνο της απόκτησης της ιθαγένειας. Η ένταξη προϋποθέτει την τακτοποίηση της 2^{ης} γενιάς των μεταναστών. Η ενταξιακή πορεία καθίσταται δύσκολη αν προσκολληθούμε στο δίκαιο του αίματος. Μόνο μια στροφή στο δίκαιο εδάφους, έστω μετριασμένη, μπορεί να λύσει το ζήτημα. Η υπέρβαση της κληρονομικής καθαρότητας και η προτίμηση στο δίκαιο του τόπου όπου κανείς εργάζεται και γεννά τα παιδιά του, μπορούν να δώσουν λύση στο ζήτημα των μεταναστών δεύτερης γενεάς.

Θετικό βήμα αποτέλεσε ο νόμος 3838/10³ που θέλησε να δώσει μια διέξοδο στα παιδιά των μεταναστών, στους «αόρατους Έλληνες» που κινδύνευουν να μεταπέσουν εύκολα στην παρανομία. Οι απαιτήσεις του νόμου ήταν ρεαλιστικές. Ο ουσιαστικός δεσμός προέκυπτε από τεκμήρια : ή γέννηση και πενταετής νόμιμη

¹ Βλ. Z. Bauman, Σπαταλημένες ζωές.

² Βλ. Prugl – Thiel, Diversity in the European Union, 2009.

³ Βλ. Z. Παπασιώπη-Πασιά, Δίκαιο Ιθαγένειας, 8^η εκδ., 2011.

και συνεχής παραμονή των δύο γονέων του ή εξαετής φοίτηση σε τάξεις ελληνικού σχολείου (με νόμιμη διαμονή στη χώρα). Οι προϋποθέσεις επαρκούσαν για να αποκλείσουν τις αθρόες πολιτογραφήσεις⁴.

Η ρύθμιση ήταν προς τη σωστή κατεύθυνση. Ωστόσο, η απόφαση ΣτΕ Ολομ. 460/2013 ανέτρεψε το νόμο ως αντισυνταγματικό και άφησε το θέμα μετέωρο. Τα άρθρα 1,13 και 24 του ν. 3838/2010 περί απόκτησης της ελληνικής ιθαγένειας από ανήλικα τέκνα αλλοδαπών υπηκόων που γεννιούνται στην Ελλάδα και των οποίων οι γονείς διαμένουν στην χώρα επί πέντε έτη ή από τέκνα αλλοδαπών που φοίτησαν επί έξι έτη σε ελληνικά σχολεία ή από ενήλικους αλλοδαπούς που ζούσαν στην Ελλάδα μεταξύ 18ου και 21ου έτους και φοίτησαν επί έξι έτη σε ελληνικό σχολείο, αντίκεινται στα άρθρα 1,4 παρ. 3, 16, 25 παρ. 1 και 29 παρ. 1 του Συντάγματος, αφού τα θεσπιζόμενα κριτήρια δεν συνδυάζονται και με στοιχεία που θα προσέδιδαν στη διαμονή ουσιαστικά χαρακτηριστικά εντάξεως στην ελληνική κοινωνία.

Σύμφωνα με το Ανώτατο Ακυρωτικό, «συνέπεια δε τούτων είναι ότι ελάχιστος όρος και όριο των σχετικών νομοθετικών ρυθμίσεων για την απονομή της ελληνικής ιθαγένειας είναι η ύπαρξη γνησίου δεσμού του αλλοδαπού προς το ελληνικό κράτος και την ελληνική κοινωνία, τα οποία δεν είναι οργανισμοί ασπόνδυλοι και δημιουργήματα εφήμερα αλλά παριστούν διαχρονική ενότητα με ορισμένο πολιτιστικό υπόβαθρο, κοινότητα με σχετικώς σταθερά ήθη και έθιμα, κοινή γλώσσα με μακρά παράδοση, στοιχεία τα οποία μεταβιβάζονται από γενεά σε γενεά με την βοήθεια μικρότερων κοινωνικών μονάδων (οικογένεια) και οργανωμένων κρατικών μονάδων (εκπαίδευση). Εάν παρεγνωρίζετο η προϋπόθεση του ουσιαστικού δεσμού και ο νομοθέτης - εναλλασσόμενος κατά θεμελιώδη αρχή του δημοκρατικού πολιτεύματος - μπορούσε να τον αγνοήσει και να ελαχιστοποιήσει τα προσόντα κτήσεως της ιθαγενείας, τότε πρακτικώς θα μπορούσε και να προσδιορίσει αυθαίρετως την σύνθεση του λαού, με την προσθήκη απροσδιορίστου αριθμού προσώπων ποικίλης προελεύσεως, με χαλαρή ή ανύπαρκτη ενσωμάτωση, με ό,τι τούτο θα συνεπήγετο για την συνταγματική τάξη και τη λειτουργία του πολιτεύματος, καθώς και την ομαλή, ειρηνική εξέλιξη της κοινωνικής ζωής, λαμβανομένου σοβαρά υπόψη και του γεγονότος ότι το status της ιθαγενείας είναι αμετάκλητο, αφού η σχετική συνταγματική ρύθμιση (άρθρο 4 παρ.3) απαγορεύει την αφαίρεση της ιθαγενείας πλην δύο περιοριστικά καθοριζομένων περιπτώσεων (εκούσια απόκτηση άλλης ιθαγενείας, ανάληψη σε ξένη χώρα υπηρεσίας αντίθετης προς τα εθνικά συμφέροντα). Συνεπεία των ανωτέρω παραδοχών, πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο νομοθέτης, κατά τον καθορισμό των προϋποθέσεων απόκτησεως της ελληνικής ιθαγενείας από αλλοδαπούς, δύναται μεν, κατ' απόκλιση από την βασική αρχή του δικαίου της καταγωγής (ius sanguinis) ως αυτόματου τρόπου κτήσεως της ελληνικής ιθαγενείας, να προβλέψει τρόπους κτήσεως της ιθαγενείας βάσει της αρχής του δικαίου του εδάφους (jus soli) και περαιτέρω, να θεσπίζει για τις περιπτώσεις αυτές και τυπικά κριτήρια, όπως είναι η νόμιμη παραμονή στην χώρα και η διάρκεια αυτής, αλλά θα πρέπει να τα συνδυάζει και με ουσιαστικά κριτήρια, ούτως ώστε να τεκμηριώνεται ο γνήσιος δεσμός του αλλοδαπού προς την ελληνική κοινωνία, δηλαδή η ενσωμάτωσή

⁴ Βλ. Υπόμνημα της ΕΕΔΑΠ στην Ολομέλεια ΣτΕ.

του σε αυτήν υπό την ανωτέρω εκτεθείσα έννοια».

Δεν γνωρίζω πως θα απεμπλακεί ο νομοθέτης μελλοντικά από την απόφαση του ΣτΕ. Οι δικαστές έχουν ασκήσει πολιτική, προκαταλαμβάνοντας τις πολιτικές αποφάσεις. Το σκεπτικό της Ολομέλειας του ΣτΕ είναι ρευστό. Μπορεί να ερμηνευθεί κατά βούληση. Όσο πιο πολύ «ουσιαστικοποιείται» η κτήση της ιθαγένειας τόσο απροσπέλαστη γίνεται.

Διατυπώθηκαν επιχειρήματα εκατέρωθεν. Άλλοι πρόβαλαν κάποιους λόγους αντισυνταγματικότητας⁵. Άλλοι τους αντέκρουσαν σοβαρά και σθεναρά. Θεωρήθηκε επίτευγμα το ότι η Ολομέλεια του ΣτΕ δεν μπήκε στον πειρασμό να ακολουθήσει την άκρως εθνικιστική θέση της παραπεμπτικής απόφασης του Δ' Τμήματος ΣτΕ 350/2011⁶. Η τελευταία στηρίχθηκε στην προεπιλογή ότι το έθνος υπερέχει της λαϊκής κυριαρχίας (του νομοθέτη). Παρά τη νομική συζήτηση, το πρόβλημα των μεταναστών 2^{ης} γενεάς εξακολουθεί να υπάρχει.

Πως δημιουργείται όμως οργανικός δεσμός με τη χώρα ο οποίος δεν απορρέει μόνο από τυπικά χαρακτηριστικά ; Τι σημαίνει εξατομικευμένη κρίση ; Το ΣτΕ δέχεται ότι η ιθαγένεια δεν αποτελεί μέσο ενσωμάτωσης, αλλά το τελικό στάδιο αυτής. Έχουν όμως θεσμοθετηθεί πολιτικές ενσωμάτωσης των μεταναστών ; Η αλήθεια βρίσκεται στην αλληλεπίδρασή τους : *η ιθαγένεια βοηθά την ενσωμάτωση και η ενσωμάτωση θεμελιώνει την ιθαγένεια*. Η ενσωμάτωση είναι μια μακρόχρονη και διαρκής διαδικασία αλληλοσεβασμού.

Ενδιαφέρουσα παραμένει η μειοψηφούσα άποψη του Συμβούλου Μ. Πικραμένου που δέχθηκε ότι ο νομοθέτης έχει την ευχέρεια να απονείμει την ελληνική ιθαγένεια σε συγκεκριμένες κατηγορίες αλλοδαπών, όπως στους ανηλίκους, *προκειμένου να διασφαλιστεί σε πρώτο επίπεδο η ομαλή ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία*. Ο μακροπρόθεσμος στόχος είναι να ενστερνιστούν οι εν λόγω κατηγορίες τις θεμελιώδεις αξίες και αρχές του ελληνικού έθνους. *Δηλαδή, η ενσωμάτωση είναι απόρροια της κτήσης της ιθαγένειας, ειδικά για τους ανηλίκους*.

Το ζήτημα είναι με ποιο τρόπο θα εξειδικευτούν τα ουσιαστικά χαρακτηριστικά; Από προτάσεις που διατυπώθηκαν, η εξατομικευση της κρίσης συνδέθηκε με την καθιέρωση τεστ ιθαγένειας, αποδοχή υψηλού επιπέδου ελληνομάθειας, κ.α. Μοιραία περνάμε σ' ένα φιλτράρισμα. Θα μείνουν εδώ μόνο οι αρεστοί μετανάστες. Απαιτούμε από ανθρώπους που αντιμετωπίσαμε σαν εχθρούς, την ελληνικότητά τους.

Άλλωστε, διαγράφεται μια ευρωπαϊκή τάση : *να δείξουν όσοι επιθυμούν την ιθαγένεια, ότι την κέρδισαν δίκαια*. Κριτήρια : η γλώσσα, η αποδοχή αξιών και η πρόσβαση στη απασχόληση. Αυτά αναφέρει και το

⁵ Όπως λ.χ. αυτόματη κτήσης με τη γέννηση, υποχρεωτική φοίτηση εννέα ετών (άρθρο 16, παρ. 3), το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι επιφυλάσσεται μόνο στους έλληνες πολίτες

⁶ Βλ. ΕΕΕυρΔ 2011, σελ. 115 (με παρατηρήσεις Ε. Τσολάκου).

Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο 2008. Κατά το Σύμφωνο, οι πολιτικές ενσωμάτωσης θα πρέπει να βασίζονται στην ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων των μεταναστών (ιδίως την πρόσβαση στην εκπαίδευση, την εργασία, την ασφάλεια, τις δημόσιες και τις κοινωνικές υπηρεσίες) και των υποχρεώσεών τους (τήρηση των νόμων της χώρας υποδοχής). Οι πολιτικές αυτές θα προβλέπουν ειδικά μέτρα για την ενθάρρυνση της εκμάθησης της γλώσσας και της πρόσβασης στην απασχόληση, που αποτελούν ουσιαστικούς παράγοντες ενσωμάτωσης. Θα δίνουν έμφαση στο σεβασμό των εθνικών ταυτοτήτων των κρατών μελών και των θεμελιωδών αξιών της Ε.Ε., μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, η ελευθερία γνώμης, η δημοκρατία, η ανεκτικότητα, η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και η υποχρεωτική σχολική φοίτηση των παιδιών.

4. Δεν γίνεται ένταξη με επιθέσεις στο δρόμο

Εκτός από την επίλυση του ζητήματος της ιθαγένειας είναι αποφασιστική η δημιουργία μιας αντιρατσιστικής νομοθεσίας. Δεν είναι δυνατή η ενσωμάτωση με επιθέσεις. Χρειάζεται ένας αντιρατσιστικός νόμος⁷. Ο αντιρατσιστικός νόμος είναι υποχρέωση της χώρας που οφείλει να ενσωματώσει την Απόφαση-Πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση ορισμένων μορφών και εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας.

Το ασθενές νομικό πλαίσιο του ν. 927/79, 183-185 ΠΚ θέλει τον εκσυγχρονισμό του. Δεν αρκεί. Το αντιρατσιστικό, χωρίς η ψήφισή του να είναι πανάκεια, θα υπερασπιστεί τις αξίες ανθρώπου. Η προστιθέμενη αξία είναι κυρίως συμβολική. Δεν θα τιμωρεί την απλή έκφραση γνώμης, αλλά εκείνες τις συμπεριφορές που θα προκαλούν βιαιοπραγίες. Νομοθεσία για τις διακρίσεις λόγω εθνοτικής και φυλετικής προέλευσης υπάρχει (ν. 3304/05). Ωστόσο, δεν γίνεται προσφυγή σε αυτή.

Επίλογος

Η αμοιβαία εμπιστοσύνη είναι ο συνεκτικός ιστός όσων διαβιούν σε μια κοινωνία. Ο Επίκουρος είχε αναφέρει: Δεν είναι η βοήθεια που μας βοηθάει, όσο η εμπιστοσύνη που νοιώθουμε ότι πρόκειται να μας βοηθήσουν. Δίχως την ύπαρξη εμπιστοσύνης οι ανθρώπινες σχέσεις καταρρέουν και η καθολική καχυποψία επικρατεί.

Τα ως άνω μέτρα (ιθαγένεια-αντιρατσιστικό) δεν λύνουν τα προβλήματα της ενσωμάτωσης των μεταναστών, αποκαθιστούν όμως την εμπιστοσύνη που είναι αναγκαία γι' αυτή. Δεν μπορούμε να πορευθούμε με αμοιβαίους φόβους. Τα πράγματα θα χειροτερεύουν.

⁷ Βλ. άποψη Παρατηρητήριο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΤΑΘΟΡΟΦΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΗΓΕΔΩΣΗ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ & ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

3. Προτάσεις πολιτικής όπως προκύπτουν από το θεωρητικό πλαίσιο

- Αποσαφήνιση καθεστώτος ιθαγένειας για τα άτομα με μεταναστευτική καταγωγή
- Θεσμοθέτηση νόμου για την αντιμετώπιση του ρατσισμού (αντι-ρατσιστικός νόμος)
- χρονοδιάγραμμα από πλευράς πολιτείας για τη σύσταση ΣΕΜ στους Δήμους που δεν έχουν, με πρόβλεψη για τυχόν κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, όπως συμβαίνει ήδη με άλλες λειτουργίες των ΟΤΑ οι οποίες προβλέπονται στο Σχέδιο Καλλικράτης
- πανελλαδικές στοχευμένες δράσεις ενημέρωσης για τη λειτουργία και τον ρόλο των ΣΕΜ με έμφαση στα πολλαπλά οφέλη που μπορούν να διαδραματίζουν αναφορικά με το στόχο της κοινωνικής συνοχής
- ανάληψη δράσεων για την εμπέδωση του ζητήματος της ένταξης ως ζήτημα γενικού ενδιαφέροντος και όχι πολιτικής αντιπαράθεσης
- η συγκρότηση Περιφερειακού οργάνου ΣΕΜ στο επίπεδο της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων και αντίστοιχη οργάνωση σε εθνικό επίπεδο
- ενδυνάμωση ΜΚΟ και συλλόγων αλλά και άτυπων ομάδων μεταναστών

Το γενικό πλαίσιο των προτάσεων πολιτικής αφορά δύο βασικές κατηγορίες. Η πρώτη ανήκει σαφώς στο πεδίο αρμοδιότητας του κράτους και των κεντρικών αποφάσεων και δεσμεύουν κατά απόλυτο τρόπο τις τοπικές εξουσίες. Πρόκειται για τις αποφάσεις που αφορούν τα ζητήματα της ιθαγένειας και του καθεστώτος που αναγνωρίζεται στους μετανάστες που βρίσκονται στη χώρα. Οι σχετικές πολιτικές επιλογές συνδέονται και αποτελούν τμήμα της ευρύτερης μεταναστευτικής πολιτικής η οποία στην ελληνική περίπτωση υπήρξε έως σήμερα ασαφής και αποπροσανατολισμένη. Η Ελλάδα ως χώρα

υποδοχής μεταναστών δεν κατόρθωσε να βρει μια συγκεκριμένη ταυτότητα ή καλύτερα χαρακτηρίστηκε από μια σχετική ασάφεια αναφορικά με την υποδοχή και τη νομιμοποίηση των μεταναστών. Η οικονομική κρίση μεταβάλλοντας τα χαρακτηριστικά των ίδιων των μεταναστευτικών κοινοτήτων άλλαξε και την ταυτότητα των μεταναστευτικών ροών αλλά και τον όποιο σχεδιασμό είχε η χώρα. Ωστόσο για το ζήτημα των παιδιών των μεταναστών, τη λεγόμενη δεύτερη γενιά, οι αποφάσεις θα πρέπει να είναι άμεσες και προς την κατεύθυνση της αναγνώρισης του δικαιώματος της επιλογής της ελληνικής ιθαγένειας. Παράλληλα, η θεσμοθέτηση σταθερού πλαισίου που αναφέρεται στην αναγνώριση και καταδίκη της ρατσιστικής βίας (σωματικής και λεκτικής) του μισαλλόδοξου και ξενοφοβικού λόγου είναι υποχρέωση της οργανωμένης πολιτείας προκειμένου να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά τα σχετικά φαινόμενα που έως πρόσφατα είχαν περιθωριακό χαρακτήρα στην ελληνική κοινωνία.

Η δεύτερη κατηγορία απευθύνεται στο πεδίο της λειτουργίας των Συμβουλίων Ένταξης Μεταναστών. Η ενδυνάμωση του θεσμού κρίνεται ότι θα μπορέσει να αναβαθμίσει συνολικά τις ενταξιακές διαδικασίες. Η μέχρι σήμερα εμπειρία από την λειτουργία του θεσμού των Συμβουλίων Ένταξης Μεταναστών ενισχύει την ανάγκη υποστήριξης και προώθησης των στόχων καθώς και ενίσχυσης των μέσων που διαθέτουν. Επιγραμματικά αναφέρονται εδώ πεδία όπου τα ΣΕΜ έχουν συμβάλει αποφασιστικά στη διαδικασία της ένταξης των μελών των μεταναστευτικών ομάδων και έχουν ταυτόχρονα λειτουργήσει αποτρεπτικά προς την αντίστροφη διαδικασία, του κοινωνικού αποκλεισμού των μεταναστευτικών κοινοτήτων. Βεβαίως ο θεσμός είναι εξαιρετικά «νέος» στη χώρα μας ώστε να αναμένει κανείς αποτελέσματα θεαματικά. Ωστόσο ήδη έχουν αναδειχθεί τα πεδία όπου φαίνεται να έχει αναπτυχθεί σχετική εμπειρία ενώ αναμένονται και το αμέσως ερχόμενο διάστημα να ευδοκιμήσουν και άλλες προσπάθειες και από άλλα ΣΕΜ της χώρας.

4. Πρακτικές αντιμετώπισης του φαινομένου

Οι παραπάνω στρατηγικοί στόχοι και προτάσεις δεν αρκούν για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Η εμπειρία και η έρευνα των πρακτικών που σχεδιάζονται και υλοποιούνται στο τοπικό επίπεδο έχει αναδείξει εξαιρετικά ενδιαφέρουσες πρακτικές οι οποίες μπορούν να αποτελέσουν παραδείγματα ενώ η μελέτη τους να λειτουργήσει πολλαπλασιαστικά και να υιοθετηθεί από ΣΕΜ ανά τη χώρα. Τα παραδείγματα αυτά μπορεί να είναι από χώρες της ΕΕ ή την Ελλάδα και μέσω της δικτύωσης και του παρόντος θεματικού οδηγού να προσαρμόσουν στις επιμέρους τοπικές συνθήκες και να αποτελέσουν εργαλεία προώθησης του στόχου της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών και της εμπέδωσης της κοινωνικής συνοχής στο τοπικό επίπεδο.

Μια στρατηγική κοινωνικής επένδυσης από την Αυστρία

Τίτλος Προγράμματος: Από το Νηπιαγωγείο στο Λύκειο

Χώρα: Αυστρία

Το πρόγραμμα βασίζεται σε δυο κεντρικές διαπιστώσεις: τα υψηλότερα ποσοστά σχολικής διαρροής των υπηκόων τρίτων χωρών και τις χαμηλότερες επιδόσεις τους (γραφή και ανάγνωση). Μια πρόσθετη διαπίστωση αφορά τις χειρότερες επιδόσεις της δεύτερης έναντι της πρώτης γενιάς μεταναστών.

Το πρόγραμμα έχει ως στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ νηπιαγωγείων, σχολείων και των τοπικών αρχών με απώτερο στόχο την καλύτερη προετοιμασία των παιδιών για το σχολείο μέσω της κτήσης γλωσσικών και πολιτισμικών δεξιοτήτων. Παράλληλα, το πρόγραμμα παρέχει στους γονείς πληροφορίες και εκπαιδευτικό υλικό. Μετέχουν 150 παιδιά και οι γονείς τους από οκτώ νηπιαγωγεία και τρία δημοτικά σχολεία.

Το πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από το ΕΤΕ.

MR Migrationsrat Berlin Brandenburg e. V.
The Migration Council in Berlin Brandenburg
Χώρα: Γερμανία
Πόλη: Βερολίνο

Η πρακτική αυτή αφορά τη δικτύωση και τον τρόπο αναβάθμισης της ισχύος του λόγου και της πίεσης προς τα αποφασιστικά όργανα. Η οργάνωση MRBB δηλαδή το Συμβούλιο Μετανάστευσης Βερολίνου Βραδεμβούργου ιδρύθηκε το 2004 και είναι κατ' ουσία μια οργάνωση ομπρέλα για διαφορετικές ενώσεις και οργανώσεις μεταναστευτικών κοινοτήτων της ευρύτερης περιφέρειας. Στόχος είναι η προώθηση στόχων κοινού ενδιαφέροντος για τα μέλη των οργανώσεων και η υποστήριξη των πολιτικών ένταξης από την πλευρά των επίσημων φορέων. Η αναφορά στο σημείο αυτό γίνεται προκειμένου να επισημανθεί ο κρίσιμος ρόλος των ίδιων των μεταναστευτικών κοινοτήτων και η δυναμική εμπλοκή τους στα γεγονότα της δημόσιας ζωής.

Ο τρόπος αυτός οργάνωσης κατορθώνει να συνθέτει διαφορετικές οπτικές και πολιτισμικά υπόβαθρα ομάδων που αντιμετωπίζουν κοινά προβλήματα ένταξης στις τοπικές κοινωνίες. Επιπλέον ενδυναμώνει τους μεταξύ τους δεσμούς καθιστά την οργάνωση σταδιακά βασικό συνομιλητή των τοπικών εξουσιών για τα ζητήματα ένταξης των μεταναστών.

5. Σημεία θεματικού διαλόγου για τη μεταφορά των καλών πρακτικών – η ανάδειξη του ρόλου των ΣΕΜ στην περίπτωση της προώθησης πολιτικών καταπολέμησης της ξενοφοβίας στο τοπικό επίπεδο

Ολοκληρώνοντας τον θεματικό οδηγό απαραίτητο είναι να αναδειχθούν κωδικοποιημένα τα σημεία προβληματισμού που αναδείχθηκαν αναφορικά με το ερώτημα της μεταφοράς των «καλών πρακτικών» στα κατά τόπους ΣΕΜ. Επιπλέον και για την αναβάθμιση της χρηστικότητας του θεματικού οδηγού μαζί με τα ειδικά σημεία επισημαίνονται και τα απαραίτητα κάθε φορά στοιχεία που θα πρέπει να έχει υπόψη του κάθε ΣΕΜ και Δημοτικό Συμβούλιο ενώ επιπλέον για ακόμη μια φορά τονίζεται η ανάγκη υποστήριξης των **θεματικών δικτύων** μεταξύ του συνόλου των εμπλεκόμενων φορέων και προσώπων τόσο από τον ελλαδικό χώρο όσο και τις χώρες της ΕΕ.

Η ένταξη ως στοιχείο της πολιτικής των ΟΤΑ

- Οι κρατικές ελλείψεις και αδυναμίες υπονομεύουν την ενταξιακή διαδικασία και υποβαθμίζουν τις δυνατότητες των ΟΤΑ
- Η ένταξη αρμοδιότητα των ΟΤΑ λόγω εγγύτητας με την κοινότητα ακόμη και στο μητροπολιτικό πεδίο των Αθηνών
- Η οικονομική κρίση διαφοροποιεί τη σύνθεση των μεταναστευτικών πληθυσμών και δημιουργεί την ανάγκη αντίστοιχης προσαρμογής των παρεμβάσεων που οργανώνονται στο επίπεδο των ΟΤΑ
- Οι δήμοι μπορούν να φιλοξενήσουν πρωτοβουλίες από ΜΚΟ και συλλόγους που δραστηριοποιούνται στο τοπικό επίπεδο

Ο βαθμός ένταξης και οι πολιτικές συμμετοχής ενός μεταναστευτικού πληθυσμού στην κοινωνία υποδοχής, συσχετίζονται με τη διάρκεια της κατοικίας και τη νομιμότητα αυτής της κατοικίας. Οι δημόσιες δραστηριότητες που οργανώνονται κυρίως από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που συνεργάζονται με μετανάστες αυξάνονται συνεχώς. Σχεδόν σε όλες τις υπηκοότητες αντιστοιχεί μια ένωση κάποιου είδους. Το επίπεδο

συμμετοχής, δηλαδή το ποσοστό των μεταναστών που είναι ενεργοί εντός κάθε κοινότητας, εντούτοις παραμένει ασαφές.

Οι λόγοι για την ενεργό συμμετοχή σε μια ένωση φαίνεται να είναι κοινοί μεταξύ όλων των ομάδων για να ικανοποιήσουν τις προσωπικές και συλλογικές ανάγκες (είτε συμβολικές, όπως η εκτέλεση των θρησκευτικών πρακτικών, είτε ή η επίτευξη μιας ταυτότητας και η βελτίωση της δημόσιας εικόνας της ομάδας στην ελληνική κοινωνία, είτε μπορούν να είναι υλικές όπως η εκπαίδευση για τα παιδιά, την απασχόληση, τις επαφές με τις αρχές για τα στερεότυπα θέματα). Εντούτοις, δεν υπάρχει καμία ένδειξη ως προς το βαθμό στον οποίο αυτές οι ενώσεις εκπληρώνουν επαρκώς αυτές τις ανάγκες.

Το μέγεθος της κοινότητας δεν είναι απαραίτητως ένας καθοριστικός παράγοντας όσον αφορά εάν και εάν μια ένωση οργανώνεται. Παραδείγματος χάριν, οι περισσότεροι Αφρικανοί και Ασιάτες αναπτύσσουν κάποια συνεταιριστική δραστηριότητα ακόμα κι αν είναι μικρές αριθμητικές ομάδες.

Οι υπηκοότητες στις οποίες αντιστοιχούν επίσημες θρησκευτικές ενώσεις, είναι κυρίως αυτές που μοιράζονται την ίδια θρησκεία με την πλειοψηφία του πληθυσμού της χώρας υποδοχής.

Η πολιτική έκφραση των μεταναστευτικών ομάδων υπονομεύεται από τη μετακίνησή τους κατά την τρέχουσα περίοδο της ύφεσης και της ανεργίας. Οι ΟΤΑ θα πρέπει να διαμορφώσουν τις απαραίτητες διαδικασίες ώστε οι αλλαγές στους μεταναστευτικούς πληθυσμούς να αποτυπώνονται στα όργανα και τις επιμέρους στρατηγικές τους.

Η συμβολή των ΣΕΜ

- αναβάθμιση της εκπροσώπησης των μελών των μεταναστευτικών ομάδων
- συμμετοχή νέων στα Συμβούλια
- προώθηση μαθημάτων γλώσσας χώρας καταγωγής
- προώθηση κοινών εκδηλώσεων με έμφαση στον αθλητισμό
- αντιμετώπιση εμποδίων από φαινόμενα έντασης και βίας στη βάση της καταγωγής

Ο συμβουλευτικός ρόλος των ΣΕΜ συνίσταται στην παροχή απόψεων, προτάσεων, συστάσεων, θέσεων στο Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης σχετικά με τα ζητήματα που συνδέονται άμεσα και αποκλειστικά με τους αλλοδαπούς πληθυσμούς του Δήμου. Είναι δύσκολο να καθοριστούν εκείνα τα ζητήματα αφού οι αλλοδαποί μπορούν να ενδιαφερθούν, να συμβουλευθούν και να συμβουλευτούν σχετικά με θέματα που αφορούν το σύνολο της κοινωνικής ζωής. Και ενώ δεν μπορούν να είναι όλοι οι πολίτες (γηγενείς ή αλλοδαποί) ειδικοί σε όλα τα κοινοτικά προβλήματα, το γεγονός αυτό δεν πρέπει να τους αποτρέπει από να είναι σε θέση να εκφράζουν τις απόψεις τους σχετικά με ζητήματα που τους αφορούν, όπως εργασιακά, κοινωνικά, πολιτιστικά, εκπαιδευτικά κ.ά.

Η λειτουργία των ΣΕΜ δεν παρουσιάζει ομοιομορφία στους δήμους ανά τη χώρα. Οι διαφορετικές κοινωνικές συνθήκες και ανάγκες καθώς και οι διαφορετικές στρατηγικές και προσανατολισμοί των δημοτικών αρχών επηρεάζουν καθοριστικά τον ρόλο και το περιεχόμενο της λειτουργίας των κατά τόπους ΣΕΜ. Ωστόσο κοινή είναι η διαπίστωση ότι ο θεσμός έχει τη δυνατότητα να ενισχύσει τις ενταξιακές πολιτικές και να λειτουργήσει αποτελεσματικά στην εξυπηρέτηση του στόχου της κοινωνικής συνοχής. Διαφέρει βεβαίως σημαντικά ο τρόπος με τον οποίο οι κοινές διαπιστώσεις και επιλογές μετατρέπονται σε παρεμβάσεις και μεταφράζονται σε πολιτικές των δήμων.

Τα πρόσωπα που επιλέγονται για να στελεχώσουν τα ΣΕΜ και η σύνθεση του οργάνου καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό την επιτυχία της λειτουργίας του. Για το λόγο αυτό χρήσιμο είναι να επιλέγονται πρόσωπα αναγνωρισμένου κύρους και επιρροής είτε στην ευρύτερη κοινότητα είτε σε επιμέρους ομάδες αυτής όπως οι μεταναστευτικές κοινότητες. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται με αξιώσεις η πολλαπλασιαστική επιρροή των ΣΕΜ τόσο στις ειδικές ομάδες όσο και στο σύνολο της τοπικής κοινωνίας.. Ο θεσμός των ΣΕΜ χρειάζεται ευρύτερη αποδοχή από τις τοπικές κοινωνίες και για το σκοπό αυτό απαραίτητη είναι η ανάδειξη της σημασίας τους για τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής στο τοπικό επίπεδο.

Η κατανόηση και αποδοχή της χρησιμότητας του θεσμού από το σύνολο των τοπικών κοινοτήτων αναμένεται να τροφοδοτήσει τα ΣΕΜ και παράλληλα να δημιουργήσει το κατάλληλο έδαφος προκειμένου να ευδοκιμήσουν οι προσπάθειες τους.

Επισημαίνεται επιπλέον ότι τα Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως μια διακριτή λειτουργία του δήμου η οποία προκύπτει από το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των ΟΤΑ. Αντιθέτως πρόκειται για την θεσμική κατοχύρωση μιας ανάγκης που προκύπτει από την κοινωνική πραγματικότητα. Η αντίληψη αυτής της πραγματικότητας θα πρέπει να αποτυπώνεται στο σύνολο των λειτουργιών του δήμου και των υπηρεσιών του.

6. Σχολιασμένη βασική βιβλιογραφία

Aleksynska, M. and Yann, A. (2010), *Assimilation and Integration of Immigrants in Europe*

Το κείμενο αυτό υιοθετεί την οπτική της αφομοίωσης των μεταναστών ειδικά της δεύτερης γενιάς μέσα από παράλληλες κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές διεργασίες στις οποίες μοιραία συμμετέχει το σύνολο των μεταναστευτικών πληθυσμών. Η αναφορά του εδώ γίνεται για να τονιστεί το γεγονός ότι η ένταξη είναι μια διαδικασία διαρκής και πολυδιάστατη και είναι πάντοτε δύσκολο να την περιορίσεις με μηχανιστικούς τρόπους σε συγκεκριμένα πεδία.

Bridge, (2010), *Comparative Report about Second Generation Migrants in Europe*

Η μελέτη αυτή αναφέρεται συγκριτικά στην ένταξη στις κοινωνίες εγκατάστασης για τη δεύτερη γενιά μεταναστών, κάνοντας χρήση ποσοτικών και ποιοτικών στοιχείων. Προβαίνει σε συγκριτικές αναλύσεις έχοντας κάνει χρήση κοινών μεθοδολογικών εργαλείων. Η ανάλυση προχωρά βαθύτερα κάνοντας αναφορές για τις επιμέρους πρακτικές που χρησιμοποιούνται και τους κοινωνικούς υποδοχείς για την αποδοχή της δεύτερης γενιάς από τους βασικούς μηχανισμούς όπως το σχολείο και το μικρο-επίπεδο που σχηματίζεται γύρω του.

Dronkers, Jaap and Vink, maarten (2010), *Explaining immigrant citizenship status. First and second-generation immigrants in fifteen European states.*

Η μελέτη αυτή αναφέρεται εκτενώς στις διαφορετικές πρακτικές με τις οποίες τα ευρωπαϊκά κράτη αντιλαμβάνονται και αντιμετωπίζουν τα παιδιά των μεταναστών. Ειδικότερα και στο πλαίσιο των προγραμμάτων «οικογενειακής συνένωσης» το ζήτημα της ιθαγένειας αναδεικνύεται ως κεντρικό στοιχείο των ενταξιακών πολιτικών ενώ εμφανίζεται και ως συστατικό των κοινωνικών και ανθρώπινων δικαιωμάτων. Αναφορές γίνονται στα διαφορετικά πολιτισμικά υπόβαθρα, την ξενοφοβία και τις προοπτικές

ανάληψης κοινών πολιτικών σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης.

OECD (2006), *From Immigration to Integration: Local Approaches*

Το κείμενο αυτό του Οργανισμού αποτελεί κείμενο αναφοράς για τις ενταξιακές πολιτικές. Οι αναφορές και το σύνολο της ανάλυσης είναι προσαρμοσμένες στο τοπικό επίπεδο και στις τοπικές εξουσίες. Η ένταξη στις τοπικές κοινότητες αναδεικνύεται ως το βασικό μέσο της κοινωνικής ένταξης και η αυτοδιοίκηση καλείται να αναλάβει κεντρικούς ρόλους στο φάσμα των σχετικών παρεμβάσεων.

Thomassen, B. (2010), *Second Generation Immigrants' or 'Italians with Immigrant Parents'? Italian and European Perspectives on Immigrants and their Children*

Η συγκεκριμένη εγγραφή αφορά τη συζήτηση για τη δεύτερη γενιά στην Ιταλία με την οποία υπάρχουν σημαντικές ομοιότητες στους μηχανισμούς κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής προστασίας. Βεβαίως οι παραδόσεις τόσο στο πεδίο της κοινωνίας όσο και της λειτουργίας του κράτους διαφέρουν ριζικά. Η αναφορά γίνεται προκειμένου να παρακολουθήσει ο αναγνώστης την εξέλιξη της συζήτησης και να προκληθούν ερεθίσματα για την αντίστοιχη συζήτηση στη σύγχρονη Ελλάδα.

Παύλου Μ., Σκουλαρίκη Α. (επιμ. 2010), *Μετανάστες και Μειονότητες*

Η έκδοση αυτή στοχεύει στην παράλληλη εξέταση δύο φαινομένων κρίσιμων κατά την πρόσφατη ελληνική ιστορία, τα οποία έχουν έως τώρα αντιμετωπισθεί αποσπασματικά και ξεχωριστά το ένα από το άλλο. Αφορούν κοινωνικές ομάδες, οι οποίες φέρουν το στίγμα της ετερότητας. Με επίκεντρο το ζήτημα της εγκατάστασης νέων μεταναστευτικών πληθυσμών μετά το 1990, αλλά και της εξάλειψης των διακρίσεων εις βάρος των εθνογλωσσικών ή θρησκευτικών μειονοτήτων του ελληνικού χώρου, εξελίσσεται μια δημόσια αντιπαράθεση σχετικά με ένα νέο ορισμό της έννοιας του πολίτη, καθώς το πρότυπο της πολιτισμικής ομοιογένειας δεν ανταποκρίνεται στα σύγχρονα δεδομένα.

7. Άλλες καλές πρακτικές

Όνομα προγράμματος	Χώρα	Στόχος
Inburgering	Belgium	Ένταξη δεύτερης γενιάς
Περιεχόμενο	Βελτίωση γνώσεων και δεξιοτήτων για τους νέους άνω των δέκα οκτώ και αναβάθμιση των προοπτικών τους να ενταχθούν στο χώρο της εργασίας	
Ρόλος ΟΤΑ	Περιφερειακή διάταξη της εφαρμογής του προγράμματος	

Όνομα προγράμματος	Χώρα	Στόχος
Through Stories	Ολλανδία	Ένταξη δεύτερης γενιάς
Περιεχόμενο	Ενθαρρύνεται η ανταλλαγή ιστοριών ζωής μεταξύ των γενιών ως σταθερός μηχανισμός εξάλειψης των διαφορών και αντιμετώπισης των διακρίσεων οι οποίες βασίζονται σε στερεότυπα και προκαταλήψεις.	
Ρόλος ΟΤΑ	-	

Όνομα προγράμματος	Χώρα	Στόχος
CRIC	Γαλλία Roubexx	Πολιτική συμμετοχή
Περιεχόμενο	Ενθαρρύνεται η πολιτική συμμετοχή μελών των μεταναστευτικών ομάδων και μέσω της πολυφωνίας που χαρακτηρίζει το όργανο ενισχύεται σημαντικά η πληροφόρηση των επίσημων τοπικών αρχών για τις συνθήκες ζωής και εργασίας καθώς και για τα επιμέρους ζητήματα που απασχολούν τους μετανάστες	
Ρόλος ΟΤΑ	Το πρόγραμμα λειτουργεί με την ευθύνη της αυτοδιοίκησης	